

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

07-03-381М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до проходження навчальної
ознайомчої педагогічної практики
для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія)
денної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 14 від 10.06.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до проходження навчальної ознайомчої педагогічної практики для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія) денної форми навчання. [Електронне видання] / Олексін Ю. П., Шевчук Т. Є. – Рівне : НУВГП, 2024. – 22 с.

Укладачі: Олексін Ю. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри суспільних дисциплін;
Шевчук Т. Є., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Відповідальний за випуск
завідувач кафедри суспільних дисциплін Олексін Ю. П.

Керівник групи забезпечення
спеціальності Олексін Ю. П.

© Ю. П. Олексін,
Т. Є. Шевчук, 2024
© НУВГП, 2024

ЗМІСТ

1. Вступ	4
2. Цілі та завдання педагогічної практики.....	6
3. Зміст практики	7
3.1. Зміст навчальної ознайомчої практики 3 курс ...	7
3.2. Вимоги до оформлення звітної документації	9
3.3. Організація і проведення навчальної ознайомчої педагогічної практики	11
4. Методичні вказівки	13
4.1. Мета й завдання шкільної історичної освіти	13
4.2. Аналіз відвіданих уроків	16
Список рекомендованої літератури	21

ВСТУП

Головна точка зору пізнання – це точка зору життя, практики. Без практики немає і не може бути наукової теорії, практика є критерієм істини, джерелом пізнання і зоною прикладання теоретичних положень.

Саме здобуті теоретичні знання під час аудиторних занять мають стати основою для набуття практичних навичок викладацької діяльності та виконання завдань історичної освіти в якості вчителя історії. Визначальною ознакою компетентності є здатність доцільно діяти у виробничих умовах: помічати та формулювати проблеми, спираючись на здобуті теоретичні знання, та ефективно їх розв'язувати.

Педагогічна практика спрямована на розвиток критичного мислення майбутніх вчителів, оскільки цей вид мислення використовується для вирішення конкретних ситуативних завдань, тобто є практичним мисленням. Практичне мислення педагога конкретне, так як існує в конкретних обставинах діяльності. Теоретичне мислення спрямоване на пізнання реальності, на відкриття законів та властивостей об'єктів, в той час як практичне мислення спрямоване на змінювання цієї реальності. Практичне мислення пов'язане із цілепокладанням, розробленням планів, проектів і часто розгортається в умовах дефіциту часу, що подекуди робить його складнішим за теоретичне мислення. Цілепокладання передбачає самостійність та рефлексивність, напрацювання планів без обґрунтованості, контрольованості та самоорганізованості неможливо, адже створення плану слід обґрунтувати, а його виконання слід контролювати і коректувати. Отже, під час педагогічної практики важливо опанувати основи проектної діяльності – розроблення моделей об'єктів, процесів та процедури реалізації спроектованих моделей в реальність.

Педагогічна практика здобувачів спеціальності 014 Середня освіта (Історія), які навчаються на кафедрі суспільних дисциплін ННІЕМ, НУВГП складається з двох частин: на 3 курсі - навчальна ознайомча педагогічна практика; на 4 курсі - виробничо-педагогічна практика в закладах ПЗСО.

Навчальна ознайомча педагогічна практика є початковим етапом методичної освіти та покликана розвинути практичне мислення майбутніх вчителів історії для розв'язування нагальних проблем історичної освіти та власної педагогічної діяльності. В цих методичних вказівках викладені цілі, основні завдання, зміст, організація, форми й методи оцінювання, методичні поради та вимоги щодо проходження навчальної ознайомчої педагогічної практики студентами третього року навчання спеціальності 014 Середня освіта (Історія) денної та заочної форми навчання.

За навчальним планом на третьому курсі у шостому семестрі передбачена навчальна ознайомча педагогічна практика. Ця форма практики є пропедевтичною, основне завдання якої полягає в ознайомленні із системою навчальної роботи закладу освіти, вивченні учнівського колективу, участі у поточній навчально-виховній роботі вчителя і класного керівника.

На четвертому курсі протягом 4 тижнів у восьмому семестрі проводиться виробничо-педагогічна практика у середній ланці загальноосвітніх навчальних закладів. Ця практика є початковим етапом засвоєння основ педагогічної професії та спрямована на вивчення психолого-педагогічних та організаційно-методичних засад навчально-виховного процесу. Студенти-практиканти самостійно проводять окремі види занять з учнями, знайомляться з роботою вчителя зі спеціальності, беруть участь у навчально-виховній та методичній роботі вчителів.

Головним критерієм оцінки результатів педагогічної практики є рівень викладацької компетентності: фахово значущі знання, уміння та цінності майбутніх викладачів та вчителів (зацікавленість у педагогічній професії, активність, творче та відповідальне ставлення до роботи вчителя тощо).

Цілі та завдання педагогічної практики

Мета практики – здобуття студентами викладацької компетентності: опанування сучасними методами, формами та знаряддями праці в галузі майбутнього фаху, формування професійних умінь і навичок для ухвалення самостійних рішень під час викладацької діяльності в реальних умовах педагогічного процесу, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності.

Завдання практики:

- 1) застосування теоретичних знань у реальному педагогічному процесі, використання їх для розв'язування конкретних навчальних і виховних завдань, формування психологічної готовності до роботи в школі;
- 2) формування у майбутніх учителів педагогічних навичок, потреби в безперервній педагогічній самоосвіті;
- 3) оволодіння сучасними методами й формами педагогічної діяльності, інноваційними технологіями навчання;
- 4) прищеплення творчого дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

За підсумками педагогічної практики студент повинен уміти:

- 1) застосовувати різні методи й прийоми ведення навчально-виховної роботи;

- 2) складати план-конспект уроку;
- 3) вміти обладнувати шкільний кабінет;
- 4) вести методичні дослідження;
- 5) працювати з науково-методичною літературою.

Зміст навчальної ознайомчої практики

Завдання і зміст практики. Ознайомча педагогічна практика на III курсі – важлива невід'ємна складова частина підготовки висококваліфікованого вчителя, має сформувані мотивацію для подальшого поглиблення знань з психології, педагогіки й методики, створює фундамент для вивчення дисциплін «Методика навчання суспільствознавчих дисциплін в закладах ПЗСО», «Методика викладання історії в закладах ПЗСО» та «Методична робота вчителів історії та суспільствознавчих дисциплін» тощо. Навчальна ознайомча педагогічна практика проводиться на III курсі у шостому семестрі протягом 2 тижнів.

Основні завдання навчальної ознайомчої педагогічної практики:

- 1) ознайомитись зі специфікою та вимогами до фаху педагога;
- 2) опрацювати діючі програми, шкільні підручники та посібники для учнів;
- 3) дослідити сучасний стан навчально-виховної роботи в школі, передовий педагогічний досвід;
- 4) опанувати взаємодію та спілкування з учнями, дослідження індивідуальних та вікових психологічних особливостей учнів для обрання доцільного педагогічного впливу на учнівський колектив в якості класного керівника;

- 5) установити зв'язок між теоретичними знаннями з історії, педагогіки, психології та методики із освітньою практикою;
- б) здійснювати психолого-педагогічні дослідження, аналізуючи уроки вчителів історії та інших предметів;
- 7) засвоїти установку на систематичний аналіз результатів власної викладацької діяльності та як наслідок такого аналізу – готовність до постійного самовдосконалення й самоосвіти.

Обов'язки здобувачів-практикантів:

- 1) участь в установчій конференції з педагогічної практики;
- 2) вивчення системи роботи навчально-виховного закладу;
- 3) вивчення методики й техніки проведення уроку, інших форм організації навчального процесу (лабораторні й практичні роботи, практикуми, факультативні заняття, навчальні екскурсії тощо) шляхом відвідування й аналізу відвіданих уроків учителя історії та інших учителів;
- 4) вивчення різноманітних форм і методів позакласної роботи, безпосередня участь у виховному процесі (проведення тематичного вечору, олімпіади, тижня історії тощо – залікового заходу);
- 5) здійснення дослідження психолого-педагогічної структури колективу учнів, збирання емпіричного матеріалу з метою його використання у роботі з формування й розвитку колективу учнів;
- б) дотримання правил внутрішнього розпорядку школи, виконання розпоряджень адміністрації школи та керівників практики;
- 7) здобувач-практикант зобов'язаний кожного робочого дня працювати не менше 4 годин у школі;

- 8) протягом перших трьох днів студент повинен скласти індивідуальний план проходження ознайомчої практики, закріпитися за певним класом у якості помічника класного керівника;
- 9) під час практики студенти ведуть щоденники психологічних спостережень та особистих роздумів педагогічного характеру, у яких роблять поточні записи виконаної роботи в школі (спостереження і результати аналізу відвіданих уроків, відомості про позакласну і позашкільну роботу, про виховні заходи в закріпленому класі, а також зазначають висловлені зауваження);
- 10) студенти зобов'язані своєчасно виконувати усі види робіт, які передбачає програма практики: відвідати не менше 8 уроків учителя історії, не менше 10 уроків з інших предметів у закріпленому класі в якості класного керівника, провести заліковий виховний захід;
- 11) по завершенню практики студенти протягом 3-х днів мають подати звітну документацію: індивідуальний план; педагогічний щоденник; звіт про проходження ознайомчої педагогічної практики, підписаний вчителем історії, класним керівником та завірений директором школи;
- 12) участь у підсумковій конференції з педагогічної практики (виступ із доповіддю, рефератом, викладення підсумків дослідження та ін.).

Вимоги до оформлення звітної документації

По завершенню практики на кафедрі суспільних дисциплін подаються такі документи:

1. Індивідуальний план проходження практики

2. Щоденник практики

3. Звіт про проходження навчальної ознайомчої практики в закладах освіти

4. Відео навчально-виховного заходу для дітей середнього шкільного віку, проведеного студентом - практикантом

5. Висновок керівника практики про проходження практики

6. Таблиця аналізу відвіданих уроків

Індивідуальний план складається здобувачем-практикантом протягом перших трьох днів практики. В календарному (індивідуальному) плані має бути спланована діяльність практиканта на весь термін проходження практики: розроблення й підготовка виховних заходів, відвідування уроків учителів історії, ознайомлення з підготовкою вчителя історії до уроку, відвідування уроків у закріпленому класі, виготовлення дидактичних матеріалів тощо.

Щоденник практики є важливим документом вивчення й узагальнення педагогічного досвіду. У щоденнику має бути відбита вся навчальна, виховна та методична робота студента, яка проводилася протягом педагогічної практики. У щоденник занотовуються аналізи відвіданих уроків учителів історії та інших предметів, відомості про виховну роботу, про участь у нарадах і засіданнях, психолого-педагогічні спостереження за окремими учнями й класом у цілому під час уроків і позакласної роботи. Особливу увагу слід приділити власним враженням і міркуванням щодо явищ, які спостерігав студент-практикант; аналізу навчально-методичних проблем і шляхів їх розв'язання тощо. Практикант обов'язково повинен мати щоденник із собою під час перебування на базі практики.

Звіт про проходження практики має висвітлювати, аналізувати й узагальнювати проведену під час практики навчальну, позакласну й методичну роботу. Звіт

оформлюється у вигляді стандартного бланку "відомість-характеристика", що містить усі необхідні вимоги до його заповнення. У відомості-характеристиці зазначається кількість відвіданих уроків, вчитель історії надає характеристику студенту-практиканту, виставляє загальну оцінку за навчальну роботу. Класний керівник заповнює другу частину відомості-характеристики й виставляє загальну оцінку за виховну роботу. Завіряє відомість-характеристику директор навчального закладу підписом і печаткою.

Відео навчально-виховного заходу для дітей середнього шкільного віку, проведеного студентом – практикантом.

Висновок керівника практики про проходження практики.

Таблиця аналізу відвіданих уроків

Організація і проведення навчальної ознайомчої педагогічної практики

Навчальна ознайомча педагогічна практика здобувачів спеціальності 014 Середня освіта (Історія) організовується кафедрою суспільних дисциплін НУВГП, яка завчасно здійснює розподіл студентів для проходження ознайомчої педагогічної практики. Проходження практики відбувається у групах (з 5-10 студентів), які направляються у базові школи міста й області, що мають усі необхідні умови для здійснення професійної освіти.

Перед початком педагогічної практики кафедра суспільних дисциплін проводить установчу конференцію, яка присвячується ознайомленню із цілями, завданнями та порядком проходження педагогічної практики, правами й обов'язками студентів, змістом практики тощо. Безпосереднє керівництво групою студентів-практикантів

покладається на викладача кафедри. На період практики в кожній групі призначається староста.

Обов'язки старости студентської групи:

- 1) разом із керівником практики і вчителем історії староста планує роботу студентської групи, складає графік відвідування уроків та проведення позакласних заходів;
- 2) староста подає керівнику практики розклад дзвінків у школі й графік відвідування уроків, проведення позакласних заходів;
- 3) в журналі групи він веде облік відвідування школи й виконання індивідуальних планів кожним студентом;
- 4) організовує студентів на відвідування й аналіз уроків та позакласних заходів тощо;
- 5) за узгодженням із керівником практики, з'являється на кафедру для поточних консультацій;
- 6) за тиждень до закінчення навчальної ознайомчої педагогічної практики староста подає заповнений табель на оплату вчителям історії, що керували практикою;
- 7) представляє студентську групу перед адміністрацією навчального закладу.

Облік і оцінка роботи здобувачів-практикантів

1. Поточний контроль за роботою студентів-практикантів здійснюється старостою групи, керівником практики, інститутським керівником.
2. По завершенню ознайомчої практики студенти у зазначений термін подають на кафедру суспільних дисциплін звітну документацію (педагогічний щоденник, звіт про проходження педагогічної практики). На підставі аналізу всіх поданих документів та захисту звітів у комісії, журналу відвідувань і результатів роботи студента приймається рішення комісії керівників

практики про виконання програми практики й виставлення оцінки.

3. Студент, робота якого була визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчального плану семестру. За рішенням Ради ННІЕМ йому може бути призначене повторне проходження практики. Відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (п. 4.4.) студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно. Студент, який в останнє отримав негативну оцінку з практики в комісії, відрховується з вищого навчального закладу.¹

Методичні вказівки

Під час педагогічної практики доводиться вирішувати складні проблеми навчання й виховання учнів на уроках історії. Найчастіше труднощі виникають під час складання плану-конспекту уроку, аналізів відвіданих уроків, організація проведення позакласних заходів і ін. Провідним аспектом у підготовці уроків історії є визначення цілей і завдань історичної освіти. Ігнорування його призводить до даремної трати часу, перевантаження, шкодить громадянському вихованню учнів. Без цілепокладання навчально-виховний процес перетворюється на корабель, що рухається без вітрил і керма.

Мета й завдання шкільної історичної освіти

Пристаюючи до виконання завдань практики, студентам слід усвідомлювати, що історія динамічна, і разом із її

¹ Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України / Наказ Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 р. – № 93.

перебігом змінюється як погляд на власне минуле, так і загальна система соціокультурних цінностей і пріоритетів. Саме тому глобальною метою історичної освіти має бути не традиційний переказ інформації (що час від часу «застаріває», втрачає «істинність», «правдивість»), а засвоєння навичок та вмінь, необхідних для саморозвитку особистості, її соціальної адаптації на основі вільного вибору учнем пріоритетів та стандартів життя. До того ж сучасний учень приблизно 70-85 % історичних відомостей отримує з позашкільних джерел, зокрема, засобів масової інформації та інтернету.

Отже, завдання вчителя – допомогти учневі скласти з окремих відомих фактів цілісний образ, сприяти формуванню власної думки, точки зору щодо певних суспільних явищ і подій, розвивати історичне мислення.

Навчання історії – це не шлях нагромадження знань, а шлях розвитку мислення. Можна навести безліч висловлювань авторитетних учених, що підтверджують цю думку. Зокрема, відомий соціолог П. Сорокін наголошував, що завдання будь-якого навчання полягає в тому, щоб сформувати логіко-мислительний апарат, завдяки якому людина була б здатна «переробляти» будь-яку інтелектуальну їжу². Е. В. Ільєнков зауважував, що навчання, яке орієнтоване на накопичення знань і не передбачає власної розумової діяльності, сприяє розвитку у дитини довільної пам'яті, «але не формується розум, мислення, здібність міркувати... Та сама здібність, що колись всі ці знання на світ породила»³.

Згідно Державного стандарту метою як історичної так і суспільствознавчої освіти є забезпечення розвитку учня як особистості, що керується гуманістичними

² Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество / Общ. ред., сост. и предисл.: А.Ю.Согомонов: Пер. с англ. – М.: Политиздат, 1992. – С. 267.

³ Ильенков Э.В. Философия и культура. – М.: Политиздат, 1991. – С. 45.

нормами і цінностями, усвідомлює себе громадянином України та успішно самореалізується в сучасному українському суспільстві. Метою навчання історії в закладах повної загальної середньої освіти виступає формування в учнів ідентичності та почуття власної гідності у результаті осмислення соціального та морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії і культури України в контексті історичного процесу⁴.

Згідно Державного стандарту історична освіта має забезпечити:

- розвиток інтересу учнів до історії як сфери знань і навчального предмета, власних освітніх запитів учнів і вміння їх задовольняти;
- отримання та засвоєння системних знань про головні події, явища та тенденції в історії України та світу;
- ознайомлення учнів з духовними і культурними надбаннями та цінностями, історико-культурними традиціями українського народу і цивілізації в цілому;
- визначення, відбір і використання у процесі пошуку інформації про минуле різних видів історичних джерел, у тому числі текстових, візуальних та усних, артефактів, об'єктів навколишнього історичного середовища (музеїв, архівів, пам'яток культури та архітектури), а також інформаційно-комп'ютерних технологій;
- вміння представляти обґрунтовані та структуровані знання з історії, власне розуміння історії з використанням відповідного понятійного апарату та виважено розглядати контраверсійні і суперечливі теми.

⁴ Державний стандарт базової і повної середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392.

Зміст історичного компонента структуровано з урахуваннями специфіки історичного знання та хронологічних етапів розвитку людства за такими наскрізними змістовими лініями: людина – людина, людина – суспільство, людина – влада, людина – світ уявлень та ідей, людина – простір, людина – природа, людина – світ речей.

Однією з головних форм навчальної ознайомчої педагогічної практики є аналіз відвіданих уроків.

Аналіз відвіданих уроків

Аналіз – розумова операція, яка передбачає практичне або уявне розкладання об'єкта на характерні для нього складові елементи, виділення окремих сторін, вивчення кожного елемента або сторони об'єкта окремо і як частини цілого. Аналіз і синтез – основні розумові операції; похідними від них є абстрагування (спеціальна форма аналізу) і узагальнення (вища форма синтезу). Аналіз передбачає розчленовування цілого на частини, перехід від конкретного до абстрактного, установлення причинно-наслідкового зв'язку. Аналіз і синтез – це дві сторони єдиного розумового процесу. Правильний аналіз будь-якого цілого завжди являє собою аналіз не тільки частин, елементів, властивостей, але також їхніх зав'язків і відношень. Тому він веде не до розпаду цілого, а до його перетворення. Це перетворення цілого, нове співвідношення компонентів цілого і є синтезом.

Сутність аналізу уроку полягає у розчленуванні його на складові частини, оцінюванні кожного етапу уроку з точки зору його ефективності. В ході аналізу встановлюються причинно-наслідкові зав'язки між етапами, порівнюється отриманий результат із запланованою метою, оцінюється ефективність обраних

методів і методичних прийомів. У здійсненні аналізу уроку допоможе таблиця:

<i>Дидактичне завдання етапу</i>	<i>Зміст діяльності вчителя</i>	<i>Умови отримання позитивного результату</i>	<i>Показники виконання дидактичного завдання</i>
1. Організаційний етап			
Підготувати учнів до початку роботи.	Вітання, визначення відсутніх. Перевірка готовності учнів до уроку. Готовність наочних посібників тощо.	Зібраність учителя, доброзичливість, відсутність багатослівності, чіткість.	Короткочасність організаційного моменту, швидке включення всіх учнів у діловий ритм. Повна готовність класу й обладнання до уроку.
2. Перевірка домашнього завдання			
Установити правильність і усвідомленість виконання домашнього завдання всіма учнями.	Виявлення ступеня історичної компетентності. Встановлення типових недоліків та їх усунення.	Застосування різноманітних засобів діагностики, що дозволять встановити компетенції всіх учнів.	За 5-7 хв. установити рівень історичної компетентності шляхом діагностичних процедур розвивального характеру.
3. Підготовка учнів до активної навчально-пізнавальної діяльності на основному етапі уроку			
Підготувати учнів до необхідного виду діяльності. Активізувати необхідні поняття, вміння, навички та життєвий досвід.	Повідомлення теми, мети та завдань уроку. Демонстрація практичного застосування теми уроку або її значущості.	Здатність вчителя визначати й ставити триєдину дидактичну мету.	Активність пізнавальної діяльності учнів на наступних етапах уроку. Повноцінне сприймання нового

			навчального матеріалу.
4. Засвоєння нового навчального матеріалу (засвоєння змісту навчального матеріалу)			
Сформувати у учнів конкретні уявлення про факти, явища, процеси. Сформувати поняття про сутність історичних процесів.	Організація уваги учнів. Безпосереднє повідомлення нового навчального матеріалу (або самостійна робота).	Виділення найголовнішого, найістотнішого в матеріалі, що вивчається. Запис планів, логічних схем тощо. Опора на життєвий досвід учнів. Використання наочності.	Правильність відповідей учнів. Активність класу. Якість знань, умінь, навичок та цінностей на наступних етапах уроку.
5. Первинна перевірка розуміння учнями змісту навчального матеріалу			
Установити усвідомленість учнями навчального матеріалу. Засвоєння зв'язків і відношень між вивченими фактами і явищами. Установити прогалини, вирішити, чи можна переходити до наступного етапу уроку.	Діагностика вчителем ступеня розуміння учнями основного змісту уроку. Діагностика повноти, глибини та усвідомленості знань.	Використання питань, що активізують мислення учнів. Використання нестандартних ситуацій для застосування знань. Виявлення прогалин у розумінні матеріалу.	Розуміння даного матеріалу учнями.
6. Закріплення матеріалу даного уроку			
Закріпити знання, вміння й навички.	Закріпити методуку вивчення даного матеріалу, закріпити методуку відповіді.	Виробити в учнів уміння оперувати отриманими знаннями.	Уміння співвідносити факти з поняттями, 3

		Використати різноманітні засоби закріплення матеріалу.	розв'язувати проблемно-пізнавальні задачі. Уміння виділяти головне, істотне, активність класу.
--	--	--	--

7. Узагальнення й систематизація

Засвоїти систему понять із теми, курсу й міжкурсові зв'язки.	Перехід окремих знань і вмінь у цілісну систему як усередині навчального предмета, так і встановлення міжпредметних зав'язків.	Уміння вчителя ставити питання, пропонувати завдання, направлені на узагальнюючу діяльність учнів.	Знання та застосування учнями як окремих фактів та правил, так і законів, теорій, концепцій
--	--	--	---

8. Усебічна перевірка компетентності

Глибоко й усесторонньо перевірити історичну компетентність учнів. З'ясувати недоліки, їх причини.	Перевірка повноти, глибини, міцності знань, вмінь, навичок та цінностей. Застосування нестандартних ситуацій, рекомендації учням щодо подолання недоліків у знаннях.	Різноманітні засоби діагностики, залучення учнів для рецензування відповідей.	Комплексна діагностика, рецензування вчителем з указівкою позитивних сторін і недоліків компетентності учнів.
---	--	---	---

9. Підведення підсумків уроку

Проаналізувати успішність опанування знаннями, уміннями, навичками та цінностями. Продемонструвати типові недоліки.	Надати характеристику роботи класу. Зазначити недоліки та шляхи їх подолання.	Уміння надати точну характеристику пізнавальної діяльності класу, враховувати реальні навчальні можливості класу.	Лаконічність і змістовність аналізу діяльності учнів. Рефлексія пізнавальної діяльності та зазначення напрямків для подальшого розвитку.
---	---	---	--

10. Інформація про домашнє завдання

На основі виявлених результатів засвоєння змісту навчання запропонувати домашнє завдання на подальший розвиток учнів.	Інструктаж по виконанню.	Пояснення змісту завдання. Обов'язкове виконання даного етапу у межах уроку.	Правильність виконання домашнього завдання.
---	--------------------------	--	---

Оформлення аналізу уроку передбачає зазначення дати, класу, теми й прізвища, ім'я, по батькові вчителя. Завершується аналіз висновками про ефективність уроку, доцільність використання методів і методичних прийомів, методичними рекомендаціями.

Самоаналіз уроку слід здійснювати також, дотримуючись вищенаведеної схеми, за таким планом:

- 1) стисла характеристика класу, в якому проходив урок;
- 2) вказати тему уроку й охарактеризувати місце даної теми в системі інших уроків і тем;
- 3) ступінь складності теми для даного класу;
- 4) охарактеризувати триєдину дидактичну мету уроку, зіставити її з отриманим результатом;
- 5) указати тип уроку;
- 6) визначити етапи уроку і показати вирішення дидактичного завдання кожного етапу уроку;
- 7) стисло охарактеризувати методи навчання, що використовувалися та їх відповідність знанням умінням і навичкам учнів;
- 8) виділити найбільш і найменш удалі місця уроку.

Список рекомендованої літератури

1. Рекомендація Rec (2001) 15 про викладання історії в двадцять першому столітті в Європі; Council of Europe. History Teaching Website. URL: <http://www.coe.int/t/dg4/education/historyteaching/>
2. Булда А. А., Гончарова О. А. Методика реалізації ціннісно-діяльнісного підходу у процесі викладання суспільствознавчих дисциплін : навч.-метод. посіб. для вчителів та студентів. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 238 с.
3. Булда А. А., Роговенко М. М. Розвиток творчих здібностей старшокласників у процесі вивчення суспільствознавчих дисциплін : навч.-метод. посіб. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. 236 с.
4. Желіба О. В. Урок історії: спроба відповіді на виклики сьогодення. *Історія в рідній школі*. 2015. № 4. С. 15–18.
5. Курилів В. Методика викладання історії : навч. посібник. Львів, Торонто : Світ, 2003. 248 с.
6. Левітас Ф. Л., Салата О. О. Методика викладання історії : посібник учителя. Харків : Основа, 2006. 94 с.
7. Мисан В. О. Писемні джерела на уроках історії: 5-11 класи : навчально-методичний посібник. К. : Шк. Світ, 2009. 104 с.
8. Мисан В. О. Сучасний урок історії : навчально-методичний посібник. К. : Шк. Світ, 2010. 120 с.
9. Терно С. О., Коган З. Б., Полтавська І. В. Проблемні задачі з історії для учнів 6-7 класів загальноосвітньої школи : дидактичний посібник для учнів 6-7 кл. загальноосвіт. навч. закл. Запоріжжя : Просвіта, 2009. 24 с.
10. Терно С. О., Хінева А. Д. Проблемні задачі з історії для учнів 8-9 класів загальноосвітньої школи :

дидактичний посібник для учнів 8-9 кл. загальноосвіт. навч. закл. Запоріжжя. Просвіта, 2009. 32 с.

11. Терно С. Проблемні задачі з історії для старшокласників : дидактичний посібник для учнів 10-11 кл. загальноосвіт. навч. закл. Вид. 2-е, доопр. та допов. Запоріжжя : Просвіта, 2008. 32 с